

Методологічні засади лінгвосинергетичного дослідження синтаксису французького художнього прозового тексту

Філоненко Н.Г.

Київський національний лінгвістичний університет

Онтологія сучасного філологічного дослідження французького художнього прозового тексту передбачає вивчення буття тексту всередині буття мови, що закономірно зумовлює поєднання методологічних засад системно-структурної та антропоцентричної парадигм у лінгвістиці.

Методологічною основою синтаксичного дослідження сучасного французького художнього прозового тексту слугують ключові поняття і категорії граматичних ракурсів когнітивної лінгвістики, лінгвосинергетики як правонаступниці системних досліджень мови, загальної теорії тексту, дискурсивних студій, семіотики та стилістики. Поєднання логічних, структурних та комунікативних аспектів синтаксичних категорій є результатом еволюції мовознавчих синтаксичних досліджень.

Одним з основоположників синергетичного підходу у міждисциплінарних дослідженнях є Г. Хакен, який вважав, що синергетика – це наука про взаємодію [1]. Оскільки синергетика це відносно новітній міждисциплінарний напрям дослідження, що з'являється як загальна теорія різноманітних систем з метою пояснення процесів, які у них відбуваються, то будь-яка система, зокрема мовна, або мовленнєва, й, отже, текстова, можуть вивчатись із залученням методів та термінологічного апарату цього напрямку.

Методологічний потенціал ідей синергетики як науки про складні динамічні системи із ознаками самоорганізації дозволяє використання синергетичної теорії у дослідженнях законів виникнення, організації та впорядкованості різноманітних систем, які є об'єктами розвідок різних наук, таких як фізика, хімія, біологія соціологія, математика, кібернетика, зокрема й тексту як об'єкту лінгвістики. Однак, безпосереднє копіювання апарату синергетичних досліджень без відповідної адаптації, може привести до втрати наукової адекватності отриманих результатів. Разом із явною новизною ідей синергетики, можна констатувати логічність її виникнення і наслідування традиційних методів системно-структурної парадигми.

Системно-структурний підхід з опорою на комунікативні характеристики художнього прозового тексту у поєднанні з функціональним планом відкриває нову перспективу для синтаксичних досліджень у лінгвосинергетичному та когнітивному аспектах і для пошуку універсальних методів лінгвістичних розвідок. Внаслідок поєднання цих двох парадигм., а саме системно-структурної та антропоцентричної, й таким чином когнітивної лінгвістики та лінгвосинергетики, нині розвивається новітня галузь – «когнітивна лінгвосинергетика» [2]. Інтеграція когнітивної лінгвістики та лінгвосинергетики у рамках антропоцентричної та системно-структурної парадигм уможливили вивчення синтаксису сучасного французького художнього прозового тексту на якісно новому рівні і визначити закономірності його синтаксичної організації.

На фундаменті системно-структурної парадигми визнання мови системою знаків, отже, мовної одиниці знаком, від літери до цілого тексту вкладається в основу лінгвістики як частини семіотичної науки. Виявлення різноманітних значень будь-яких синтаксичних одиниць художнього тексту відбувається з опорою на приналежність лінгвістики колу семіотики.

Статус художності досліджуваних текстів, їхній дискурсивний аспект, фактор авторської інтенції спонукає до виявлення стилістичних особливостей синтаксичних одиниць та застосування понятійного та термінологічного апарату стилістики і виведення висновків щодо авторських стилів сучасних французьких письменників, зокрема у плані пунктуації, структурування твору, довжини та обсягу синтаксичних одиниць, прийомів алітерації, використання стилістичних фігур.

Базис наукового пізнання у системно-структурній парадигмі узагальнено представлено структурним методом, який є сукупністю аналізів, таких як: дистрибутивний, компонентний, трансформаційний, за безпосередніми складниками. Крім структурного методу, синтаксичне дослідження тексту у рамках системно-структурної парадигми лінгвістики може спиратися на описово-аналітичний метод з елементами кількісного аналізу, що передбачає безпосереднє виявлення основних синтаксичних структур та закономірностей їхнього функціонування, а також на метод позиційного аналізу, що визначається лінійною текстовою розгорткою, структурою речення у тексті та різноманітними її порушеннями, зокрема таких як порядок слів та його порушення.

Використання елементів цих видів аналізу актуально при опрацюванні присудкових конструкцій у тексті та укладання особливої процедури їхнього дослідження.

Постановка проблем та визначення завдань дослідження структурної організації та самоорганізації тексту уможливорюються завдяки комбінуванню антропоцентричного та системно-структурного підходів, які передбачають застосування комплексів таких загальнонаукових методів: синтезу, аналізу, індукції, дедукції; та елементів лінгвістичних методів: описового, таксономічного (при класифікації та встановленні ієрархії синтаксичних одиниць речення у текстах), семантико-когнітивного, компонентного аналізу (виявлення мікро та макрокомпонентів), методу безпосередніх складників, стилістичного аналізу, квантитативного аналізу, методу графо-синтаксичного моделювання.

Література

1. Хакен Г. Тайны природы. Синергетика: учение о взаимодействии. – Москва-Ижевск: Институт компьютерных исследований, 2003. – 320 с.
2. Бронник Л. В. Когнитивная лингвосинергетика – новый этап в науке о языке и мышлении / Л. В. Бронник // Вестник Адыгейского гос. ун-та. Серия «филология и искусствоведение». – Майкоп : АГУ, 2008. – Вып. 10. – С. 34–36.